

Да ли вреди пружати стимулације улагачима из иностранства?

Пише: Мирослав Н. Јовановић
четвртак, 15 јул 2010 13:11

У врло тешкој економској ситуацији у којој се налази Србија, свако ново улагање, било домаће или инострано, у производњу роба и услуга је добродошло, поготово ако је то повезано са запошљавањем нових радника. Услед глобалне економске кризе долази до успоравања и снижења страних улагања на глобалном нивоу. Конкуренција за привлачење страних улагача врло је оштра. Велики успех је када страни улагач дође у Србију, уложи сопствена средства (а не средства пореских обвезника из Србије), запосли раднике, покрене производњу и допринесе извозу. Такве охрабрујуће, али не тако честе вести добијају заслужену пажњу у медијима. Међутим, свака добра вест може често да има и своју злу коб. Због чега је то тако?

Уз громогласне вести у медијима, са много слика и пресецања врпци, као што је то улагање јужнокорејског предузећа “Јура” или италијанског “Дајтека” провлачи се и вест да су Влада и Министарство за економију и регионални развој са министром Млађаном Динкићем (Г17+) на челу, одлучили да пруже страним улагачима стимулацију у готовини за свако новоотворено радно место. Кореанци који су отворили погон у Рачи и запошљавају око 1000 радника, примили су по 4.500 евра за свако радно место, а Италијани по 10.000 евра за свако од 400 радних места које отварају у Нишу. Та средства која одобрава Влада, наравно, припадају пореским обвезницима Србије. Уз наведено, Ниш је бесплатно и великодушно пружио страним улагачима и потпуно опремљено грађевинско земљиште. [\[1\]](#)

Да ли вреди пружати такву врсту великодушних подстицаја странцима да дођу и лоцирају своју производњу у Србији? Ово је битно питање ако се има у виду чињеница да је земља сиромашна и у дубокој општој кризи. Да ли постоје и други, много бољи и учинковитији начини за привлачење страних улагача? Да ли је то расипање оскудних средстава прикупљених од пореских обвезника само “социјална помоћ” која се пружа страним предузећима?

Економска теорија и успешна пракса одавно су одговориле на такве недоумице. Најбољи и најуспешнији начини за привлачење улагача из иностранства су да им се понуди растуће и по могућству велико тржиште, друштвена стабилност, конкурентни локални добављачи и образована, креативна и продуктивна радна снага. Ту је крај приче. Таква радна снага је скупа, али врло привлачна и исплатива за улагаче.

Да ли вреди пружати стимулације улагачима из иностранства?

Пише: Мирослав Н. Јовановић
четвртак, 15 јул 2010 13:11

Оно што нуди странцима Влада Србије, под великим утицајем “стручњака” из Г17+, јесте бесплатна домаћа радна снага (поклон) и то за предстојеће раздобље од некоико година. Ако је плата у “Јури” 200 евра месечно, [2] тада порески обвезници у Србији плаћају једног таквог радника да ради неколико година бесплатно у корејској фирми! Јонгву Нам, генерални менаџер предузећа ‘Јура’, изјавио је да су: “подстицаји које Влада даје добродошли, али они нису главни разлог зашто смо изабрали Србију за улагање”.

[3]

Такав став страних улагача одавно је познат онима који прате достигнућа у савременој економској мисли и пракси, па чак и на лошим школама. Када тако нешто изјави успешан улагач у Србију, мало се ко од тих коју управљају државним новцем упита да ли је економска политика државе на добром путу у погледу пружања стимулација странцима.

Бројне академске студије укључујући и савете угледних међународних организација, показале су да су разне врсте сличних стимулација не само арчење државног новца, већ су и непотребне. Изјава менаџера “Јуре” потврђује такво виђење ствари. Па због чега страни улагачи прихватају такве стимулације када нису главни разлог за улагање? Прихватају их свугде због тога што нису неразумни да одбију нешто што им се нуди, иако су се у начелу већ раније одлучили за одређену локацију и без претходних стимулација. Новац пореских обвезника Србије дође им као “с неба пали регрес”. Па зашто би га одбили? То им снижава трошкове пословања. Таква политика је понекад штетна јер прави дискриминацију између домаћих и страних улагача. У таквој ситуацији, домаћи привредник може да изнесе свој капитал у иностранство, па га затим уложи у Србију под другим именом и добије бесплатну радну снагу на неколико година.

Савети економске струке и међународних организација за економску политику су следећи. Много је боље и успешније уложити средства у стално образовање радне снаге и на такав начин привући стране улагаче, него им пружати непосредну новчану помоћ. Већина сада најтраженијих струка на свету није постојала пре 5 година. Онај ко образује такву радну снагу за послове садашњости и будућности је тај који најуспешније привлачи улагаче и тако скреће пажњу на себе. Тако се иде у Европску унију. Ко спроводи такву политику одмах буде запажен на “радарском екрану” страних улагача. ОЕЦД и други, саветују да се у политику привлачења страних улагача дубоко укључи и министарство за образовање, али Србија на жалост сада нема Доситеја Обрадовића.

Србија арчи на стотине милиона евра од почетка 2010. на одбрану необрањиво високе вредности динара на девизном тржишту. Динар је још пре две године требало да девалвира, а постојали су јавно изнесени савети. Овако, Народна банка (уз кадар Г17+) одржава високу вредност динара, задужује земљу до бескраја, даје подстицај

Да ли вреди пружати стимулације улагачима из иностранства?

Пише: Мирослав Н. Јовановић
четвртак, 15 јул 2010 13:11

претераном увозу и домаћој потрошњи, снижава домаћу запосленост и, што је најбитније, повећава трошкове и горчину стабилизације у будућности. Ко ће те дугове да враћа? А Србија има све мање и мање становника услед негативне стопе прираштаја становништва и емиграције.

Наведена средства за одбрану курса динара отисла су “у ваздух” без икаквог видног позитивног економског дејства, а инострани дуг се стално повећава. Боље да је Влада усмерила та огромна средства у образовање. Опет нам недостаје Доситеј!

Или, на десетине милиона евра је страћено на куповину вакцина против “свињског грипа”. Као, биће пандемија по стручном мишљењу дуговечног Министра за здравље др Томице Милосављевића (Г17+). Стручњаци су “кукали” у медијима да се народ вакцинише, а Министар је изјавио да је вакцинација “колективни тест интелигенције становника Србије”. [4] И како је то све на крају прошло? Такви стручни савети су се слабо запатили и код његових колега лекара, али и у народу. Арчена су силна државна средства која су уплатили порески обвезници. Ко је на томе зарадио? И ко је ту испао интелигентан, а ко не? Колико би се могло изградити километара ауто пута за тако проћардана средства, уместо да се за асфалтирање узимају кредити из иностранства? Таквим надрисручњацима народ више не верује. Колико би се могло образовати кадрова за та средства? А у исто време просвета једва саставља крај са крајем.

Постоје додатне унутрашње резерве у Србији које би могле да се искористе за привлачење, а не одбијање, страних улагача. Државна администрација је повећана са 8.000 на око 30.000 чиновника у протеклих 10 година. Измишљани су послови да се запосле и награде партијски послушници и делом смањи незапосленост на погрешан начин (тако уче студенте на првој години чак и лоших економских факултета). Начин запошљавања какав се спроводи у Србији оптерећује државни буџет и ствара се бирократија која удара печате, лепи маркице, подложна је корупцији и то све одбија улагаче. Да ли се тако иде у Европску унију?

Пружање подстицаја страним улагачима као што то чини Министарство за економију и регионални развој са својим кадром само показује колико они каскају за преко потребном стручношћу. Уз то, економска струка одавно указује на то да су стимулације за лоцирање производње у одређеној области само јасан одраз непривлачности одређених локација. Да су привлачне, стимулације им не би биле потребне.

Да ли вреди пружати стимулације улагачима из иностранства?

Пише: Мирослав Н. Јовановић
четвртак, 15 јул 2010 13:11

Због чега Влада и њени надристручњаци из Г17+ нуде такве подстицаје страним улагачима? Вероватно због убирања брзих и на срећу краткотрајних медијских и политичких поена о запошљавању само неколико стотина нових радника. Ретко се спомиње број радника који сваки дан или сат остају без посла у Србији (Табела 1). Новац пореских обвезника троши се на погрешну економску политику иако јасни савети струке постоје. Њих само треба прочитати, разумети, научити и применити. На такав начин (уз политику образовања) створили би се много бољи услови за изворно и дугорочно привлачење страних улагача, а не на торбарски начин од данас до сутра. Страни улагачи којима се пружају стимулације какве им нуди Србија, могу да остану “верни” само док трају постојече и док не искамче нове повластице.

Табела 1. Незапослена лица у Србији Јануар 2009 – Април 2010

Месец	Незапослена лица – број
-------	-------------------------

2009

I 739213

II 748273

III 758387

IV 762674

Да ли вреди пружати стимулације улагачима из иностранства?

Пише: Мирослав Н. Јовановић
четвртак, 15 јул 2010 13:11

V 767547

VI 763062

VII 756662

VIII 747456

IX 737160

X 727142

XI 723350

XII 730372

2010

I 751590

II 767418

Да ли вреди пружати стимулације улагачима из иностранства?

Пише: Мирослав Н. Јовановић
четвртак, 15 јул 2010 13:11

III 778505

IV 772148

Извор: Републички завод за статистику (14.7.2010)

[1] 'Програм Владе Србије – За ново радно место држава ће давати до десет хиљада евра', Блиц, 16.5.2010; Т. Тодоровић, 'Дајтек креће од септембра', Политика, 14.7.2010.

[2] С. Палчић, ББЦ, 14.7.2010.

[3] НИН, 'Производња ауто-делова', 26.5.2010.

[4] Б92, 'Министар: Недовољно вакцинисаних', 28.12.2010.